ASISTENŢA PARENTALĂ PROFESIONISTĂ – FORMĂ ALTERNATIVĂ DE PROTECŢIE A COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE

Ana BURUIAN

In this article the author made an analysis of Professional parental assistance - specialized social service, which offers children family substitute care in the family. The major reasons of people to become a professional parent assistant are: the economic one is dominant, especially for rural service employees but also the affective motives, altruistic reasons, psychosocial reasons etc. However, the author observes the distance from the community, because of the immoral behavior of some children.

În societatea modernă, actuale au devenit problemele sociale ale copiilor orfani şi cei rămaşi fără îngrijire părintească, în acest sens, Republica Moldova nefiind o excepţie. Având în vedere faptul că copilul este într-un proces continuu de dezvoltare, de formare a personalităţii şi dobândire a echilibrului psihologic, emoţional, acesta rămâne a fi cel mai sensibil şi vulnerabil la situaţiile de dificultate, având nevoie de protecţie şi îngrijire familială. Republica Moldova, fiind într-un proces de tranziţie spre economia de piaţă, plasează familia şi copilul în centrul multiplelor inechităţi, probleme sociale, dar pe parcursul anilor s-au realizat paşi semnificativi în domeniul protecţiei copilului, întrucât protecţia socială a copiilor aflaţi în dificultate sau în situaţie de risc reprezintă una din direcţiile de bază ale sistemului moldovenesc de protecţie socială.

Conform datelor MMPSF în anul 2015 au fost luaţi la evidenţă 4172 copii rămaşi fără îngrijire părintească. Aproape fiecare al treilea copil are vârsta de 11-15 ani (29,2%), iar 71,3% sunt copii din mediul rural. Cel mai des acestor copii li s-au aplicat forme de protecţie familială, pornind de la avantajele pe care acestea le presupun comparativ cu instituţionalizarea. În acest context, asistenţa parentală profesionistă se integrează în categoria celor mai solicitate forme de protecţie de tip familial din ţara noastră. Pe parcursul a 8 ani (2007-2015), numărul copiilor plasaţi în APP a crescut de la 41 la 645, iar al persoanelor prestatoare de acest serviciu a crescut de la 42 la 370 de unităţi. Totuşi, la nivel naţional, se observă o criză de asistenţi

parentali profesionişti. Studiile în domeniu prezintă că în mun. Bălţi, Comrat şi Ceadâr-Lunga, raioanele Briceni, Râşcani, Glodeni şi Rezina nu este dezvoltat serviciul respectiv.

Raionul Ungheni poate servi drept exemplu în implementarea serviciului de APP, care activează din 2003, iar actualmente, conform spuselor specialiştilor *„s-a atins o limită considerată la început a fi media necesarului de asistenţi parentali profesionişti în relaţie cu problemele şi nevoile din acest domeniu”*. Dacă în anul 2003 erau doar şase copii în familia a trei APP, atunci în 2016 erau 73 de copii plasaţi în 36 de familii de APP. În anul 2016 au fost reintegraţi în familia biologică 19 copii, iar în adopţie au fost plasaţi 5 copii, inclusiv adopţie internaţională.

Analiza experienţei în domeniul familiilor substitutive arată că funcţionarea eficientă a acestora este în funcţie de motivaţia persoanelor care a stat la baza deciziei de a lua copii în plasament. Studiile elaborate în Republica Moldova scot în evidenţă cele mai frecvente motive pentru a deveni îngrijitori: lipsa copiilor proprii; dorinţa de a ajuta copiii aflaţi la nevoie; rămân singuri/e la bătrâneţe; activitatea didactică în instituţiile rezidenţiale; dragostea faţă de copii; exemplul unor persoane din comunitate care au luat copii în îngrijire etc. În încercarea de a actualiza rezultatele cu referire la motivaţiile persoanelor de a deveni îngrijitori, au fost realizate interviuri cu specialiştii (6 specialişti: şef Serviciu APP raionul Ungheni, asistent social comunitar, psiholog, profesor, poliţist de sector, medic de familie), conform cărora motivele persoanelor de a deveni APP presupun o combinare între partea financiară şi cea morală, iar din interviurile realizate cu asistenţii parentali profesionişti, stabilim patru motive de bază ale acestora: **motive economice**: *„Fiind APP, ai salariu, ai poliţă de asigurare, ai concediu, ai şi un pic de ajutor pe lângă casă”,* **motive afective:** *„soţul şi copiii sunt peste hotare, iar eu aveam nevoie să ofer grija mea cuiva”,* **motive altruiste:** *„Nu are rost să trăim, dacă nu ştim a oferi grija noastră celor neputincioşi”***, motive psihosociale:** *„Mă simţeam izolată, fiind casnică mai bine de 10 ani, acum...particip activ la viaţa din sat..”*. Dominantă pare a fi motivaţia economică, în special la angajaţii serviciului APP din mediul rural. Cu toate acestea, atare motivaţie nu afectează calitatea serviciului prestat, întrucât pe parcursul plasamentului se formează o

relaţie bazată pe ataşament între copil şi asistentul parental profesionist. Analiza documentară a dosarelor APP ilustrează portretul psihosocial al acestora: sexul feminin, mediul rural, studii medii incomplete, vârstă postadultă, dragoste faţă de copii, starea de sănătate favorabilă, climat educaţional pozitiv în familia de origine, sindromul ,,cuibul gol", credinţa că va face faţă nevoilor copiilor, neintegraţi oficial în câmpul muncii o perioadă îndelungată, reticenţi faţă de copiii cu dizabilităţi sau CES. Efectele plasamentului în APP asupra dezvoltării psiho-sociale a copilului sunt diferite, în funcţie de perioada şi frecvenţa plasamentelor, experienţa de viaţă a copilului, starea lui de sănătate, pregătirea specialistului etc. Totuşi, studiile de caz elaborate prezintă că din punct de vedere psihosocial, serviciul contribuie la bunăstarea copilului la nivel de sănătate, sentimente, reuşită şcolară, cursurile de instruire iniţiale şi continue fiind bine-venite pentru angajaţii serviciului. În acelaşi timp, observăm, într-o anumită măsură, distanţare din partea comunităţii faţă de unii copii din plasament, la bază fiind comportamentul ciudat, uneori amoral. Frecventele plasamente de lungă durată afectează psihologic copilul, care se caracterizează prin inexistenţa unor relaţii stabile, dezechilibru emoţional; sentimente de inferioritate, neadaptare, agresivitate. În acelaşi timp, şi asistentul parental profesionist se confruntă cu numeroase dileme, cristalizate prin prisma salarizării neadecvate a muncii, a aşteptărilor faţă de copii şi realitatea cu care se confruntă, capacitatea de a menţine identitatea copilului, a ataşamentului care se formează între copil şi APP, iar ulterior trauma generată de despărţire şi altele.

În concluzie, cu referire la serviciul de asistenţă parentală profesionistă, putem evidenţia prevenirea instituţionalizării – ca avantaj major; posibilitatea de a oferi copilului un mediu familial provizoriu; menţinerea legăturii copilului cu familia de origine; integrarea lor socială; oferirea unui mediu familial al siguranţei şi al afecţiunii. Pornind de la multitudinea de aspecte legate de funcţionarea şi dezvoltarea serviciului de asistenţă parentală profesionistă, considerăm că impactul acestui serviciu pentru bunăstarea psiho-socială a copilului poate fi susţinut prin:

- Implementarea unor instrumente cu referire la tematicile necesare a fi abordate în cadrul formării iniţiale şi continue a APP.

- Acordarea unui ajutor financiar mai semnificativ din partea statului asistenţilor parentali profesionişti pentru a stimula această procedură.
- Stabilirea unor măsuri de pedeapsă pentru familiile care au o atitudine neglijentă faţă de propriii copii.
- Monitorizarea adecvată a motivaţiilor solicitantului la postul de asistent parental profesionist, precum şi a activităţilor desfăşurate de aceştia.
- Instruirea adecvată a asistenţilor sociali comunitari pentru a-şi cunoaşte rolul în lucrul cu persoanele implicate în serviciul APP şi pentru a influenţa corespunzător echipa multidisciplinară.
- Organizarea „orei de familie" în care să se discute toate întâmplările importante pe parcursul zilei, care ar asigura o comunicare eficientă şi siguranţa copilului că e ascultat.
- Asigurarea promovării unei atitudini corecte din partea asistentului parental profesionist cu referire la părinţii biologici ai copilului din plasament pentru menţinerea identităţii.

Bibliografie:

1. GRIGORAŞ, S., RÎJÎCOVA, S., MĂMĂLIGĂ, D. *Dezvoltarea serviciilor sociale destinate copilului şi familiei*. Chişinău, 2007. 206 p.
2. CHEIANU-ANDREI, D. *Necesităţile prestatorilor de servicii sociale în relaţionarea cu copiii separaţi de părinţi şi copiii în situaţii de risc.* Chişinău, 2015. 120 p.
3. ГИБАДУЛЛИН, В. Мотивация принятия детей-сирот и детей оставшихся без попечения родителей в замещающую семью. В: Фундаментальные исследования, № 9, 2014, p.2758. [Accesat 15.12.2016] Disponibil: https://www.fundamental-research.ru/pdf/ 2014/9 -12/35429.pdf

Recomandat
Aliona ONOFREI, dr., conf. univ.